

Scenariusz zajęć warsztatowych w ramach projektu „SOLIDARNI W NIEPODLEGŁOŚCI”

Cele: zapoznanie dzieci z tematem „Solidarności”, z uwzględnieniem zagadnień i postaci związanych z naszym regionem, samorząd terytorialny i pierwsze wybory samorządowe.

Uczestnicy: najstarsze grupy przedszkolne, uczniowie szkół podstawowych z klas I-III

Okres realizacji: 06 - 10.2020

Czas trwania: ok. 45 – 60 minut

Środki: TV, laptop, trzy wybrane książki, karty do głosowania, długopisy, urna do głosowania (karton, pudło)

Literatura:

Katarzyna Sołtyk, *Moja Polska*, Warszawa [2018]

Roksana Jędrzejewska-Wróbel, *Elementarz demokracji. Jak to działa?*, Łódź 2012

Marcin Przewoźniak, *Poradnik małego patrioty*, Poznań 2014

Michał Rusinek, *Rok 1989. Mała książka o pewnej kurtynie, czekoladzie i wolności*, Warszawa [2014]

Aneta Górnicka- Boratyńska, *Zielone pomarańcze, czyli PRL dla dzieci*, Warszawa 2010

Zbigniew Mazur, *Solidarność ziemi chrzanowskiej*, Chrzanów 2005

„Solidarność” w Trzebini: powstanie i działalność: praca zbiorowa/pod redakcją Jolanty Piskorz, Trzebinia 2017

Przebieg zajęć w oparciu o prezentację multimedialną:

1. **SLAJDY 1 i 2** – Powitanie uczestników. Kilka słów o projekcie „Solidarni w niepodległości” – projekt ma na celu przybliżenie tematu powstania „Solidarności” i pierwszego okresu jej działalności, z uwzględnieniem zagadnień związanych z rozwojem tego ruchu wśród mieszkańców naszego regionu.
2. **SLAJD 3** - Prowadzący czyta fragment z książki Michała Rusinka, *Rok 1989. Mała książka o pewnej kurtynie, czekoladzie i wolności* – wstęp dla dzieci, s. 9-11 (**załącznik nr 1**)
Wyjaśnienie dzieciom, co to znaczy: lata 70-te, 80-te, 90-te, wiek, dekada z uwzględnieniem wieku dzieci.
3. Rozmowa z dziećmi na temat przeczytanego fragmentu książki.
4. **SLAJDY 4 – 9** – Lata 70.
Krótkie wprowadzenie: sytuacja w Polsce w latach 70-tych
  - Grudzień 1970, Wybrzeże (nad Morzem Bałtyckim) – ludzie strajkowali – to znaczy wyszli na ulice, żeby powiedzieć, że nie podoba im się ich życie w takim kraju, jakim była wtedy Polska, między innymi to, że jedzenie jest bardzo drogie.
  - do połowy lat 70-tych – przez pewien czas w sklepach były pełne towarów półki, gdzie można było kupić różne smakołyki, ale to dlatego, że rząd pożyczył pieniądze od innych państw.
  - Czerwiec 1976 – kolejne strajki w Polsce – ludzie się denerwowali, bo znowu zostały zapowiedziane podwyżki cen artykułów w sklepach.
  - 07.1976 – pierwsza kartka na produkty żywnościowe (na cukier): kupując cukier trzeba było pokazać w sklepie specjalny kartonik, który dostawało się w pracy razem z pensją i sprzedawczyni wycinała odpowiedni kwadracik, dopiero wtedy można było zrobić zakupy.
  - 16 października 1978 – wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża, czyli najważniejszą osobę w Kościele Katolickim.

5. **SLAJD 10** – Lata 80-te
Prowadzący czyta fragment z książki Anety Górnickiej – Boratyńskiej, *Zielone pomarańcze, czyli PRL dla dzieci*, s. 5-6 (**załącznik nr 2**)
6. **SLAJDY 11 – 14**
  - Strajki robotników – protesty ludzi pracujących w fabrykach i innych dużych zakładach pracy. Na początku znowu chodziło o wysokie ceny i niskie pensje, później strajki objęły całą Polskę, ze szczególnym znaczeniem Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Na czele protestów staje Lech Wałęsa. Do strajków dołączają się m.in. ludzie kultury, dziennikarze, w tym Tadeusz Mazowiecki.
  - Porozumienia sierpniowe – podpisane w Gdańsku 31 sierpnia 1980 r. Ciekawostka: Lech Wałęsa wszystkie dokumenty podpisywał niezwykle długopisem pochodzącym z małego przedsiębiorstwa w Myślenicach (nieдалеko Krakowa), który ktoś mu podarował przed wejściem do stoczni.
  - Tadeusz Mazowiecki był redaktorem naczelnym Tygodnika „Solidarność”.
  - Solidarność była pierwszą w Polsce niezależną od władz organizacją. Organizacja to grupa ludzi lub państw mających ustalone zasady i działających razem, aby osiągnąć wspólne cele.
  - Pierwszym przewodniczącym „Solidarności” został Lech Wałęsa.
7. **SLAJD 15** - W wielu zakładach pracy w Polsce, w tym również na terenie ziemi chrzanowskiej, zawiązały się pierwsze organizacje regionalne NSZZ „Solidarność”. Górnicy z kopalni KWK „Janina” w Libiążu jako pierwsi w naszym regionie dołączyli do ogólnopolskiej akcji strajkowej.
8. **SLAJD 16** – Solidarność powstała również w chrzanowskim Fabloku (fabryce lokomotyw). Znacnie lokomotywę Ryś, która stoi obok chrzanowskiego MOKSiRu? Została zbudowana właśnie w Fabloku.
9. **SLAJDY 17-18** - Generał Wojciech Jaruzelski ogłasza 13 grudnia 1981 wprowadzenie stanu wojennego w Polsce. Czym był stan wojenny?
Prowadzący czyta fragment książki A. Górnickiej- Boratyńskiej, *Zielone pomarańcze, czyli PRL dla dzieci*, s. 56-57 (**załącznik nr 3**).
Program Teleranek nie był emitowany przez trzy miesiące.
10. **SLAJDY 19 – 20** – Ziemia chrzanowska – ulotka i furażerka
11. **SLAJDY 21-23** – puste półki sklepowe: brak towarów w sklepach i wielogodzinne kolejki po wszystko. Wprowadzono kartki na mięso, ryż, kaszę, masło, mąkę, olej, mydło, proszki do prania, słodycze, papierosy, benzynę, nawet buty.
12. **SLAJD 24** – Co to jest cenzura? Istniał specjalny urząd, który kontrolował książki, filmy, spektakle teatralne, wystawy, telewizję, radio, prasę. Nie mogły ukazywać się opinie ludzi, którzy mieli inne zdanie, niż ci, którzy sprawowali władzę. Podслуchiwano prywatne rozmowy telefoniczne, a nawet sprawdzano prywatne listy. Za publikowanie tekstów, materiałów, które na przykład krytykowały warunki życia w Polsce można było trafić nawet do więzienia.
13. **SLAJD 25** – 1983 rok – Lech Wałęsa otrzymuje Pokojową Nagrodę Nobla. Do Szwecji po odbiór nagrody udała się żona Lecha Wałęsy, Danuta. Sam Wałęsa nie zdecydował się na osobisty udział w uroczystości, ponieważ obawiał się, że polskie władze komunistyczne nie wpuszczą go z powrotem do kraju.

14. **SLAJDY 26 - 27** – Jak wyglądały szkoła i przedszkole w czasach PRL?

Szkoła:

- Rejonowe szkoły podstawowe ośmioklasowe.
- Obowiązkowe mundurki granatowe albo czarne z białymi kołnierzykami i fartuszki z „motylkami” na ramionach, z nylonu z przyszytą tarczą szkoły.
- Obuwie zamienne.
- Ciężkie, sztywne tornistry ze skaju (sztucznej skóry).
- Zeszyty dostępne w sklepach wyłącznie w brudno- niebieskich okładkach.
- Plamiące długopisy.
- Nudne i męczące apele.
- Obowiązek przynoszenia makulatury.
- Od 5 klasy szkoły podstawowej do końca średniej szkoły – obowiązkowe lekcje języka rosyjskiego.
- Lekcje przysposobienia obronnego.

Przedszkole:

- Obowiązkowe leżakowanie
- Zabawki inne niż dzisiaj
- Place zabaw zbudowane z metalowych konstrukcji

15. **SLAJD 28** – Po szkole / po przedszkolu:

- Niewielu uczniów korzystało ze świetlicy, dzieci same wracały ze szkoły do domu, zdarzało się, że odprowadzały się po kilka razy.
- Dzieci często nosiły klucze na szyi, a rodzice wracali z pracy wcześniej niż teraz.
- Nie było komputerów, gier komputerowych.
- Dzieci czytały książki: Pana Samochodzika, Jeźycjadę, Władcę Pierścieni, książki Adama Bahdaja, Krystyny Siesickiej, Hanny Ożogowskiej. Dla młodszych dzieci wydawane były książeczki z serii „Poczytaj mi mamo”.
- Po zjedzeniu obiadu i odrobieniu lekcji wychodziło się na podwórko, grało się w gumę, skakało się na skakance, grało się w kapsle, berka, chowanego. Robiło się „widoczki” i „sekrety” (zabawa z chowaniem drobnych, ładnych przedmiotów, np. kamyczków, piórek, koralików itp., w dołku wykopanym w ziemi, całość przysłonięta szkiełkiem). Popularne były zabawy na trzepaku, a zimą jeżdżenie na sankach.

16. **SLAJD 29** – W co bawiły się dzieci w czasach PRL:

- Dzieci zbierały historyjki obrazkowe z bajek Disneya, w które były zapakowane gumy balonowe „Donald”.
- Kolekcjonowano również pocztówki, znaczki, puszki, opakowania po czekoladkach, papierki po cukierkach.
- Chłopcy bawili się żołnierzami, resorakami, składali modele samolotów. Dziewczynki wozily lalki w wózkach, szyły ubranka lalkom, szydełkowały, haftowały i robiły na drutach.
- Grano w gry planszowe – „Chińczyka”, „Monopol” i karty.
- Popularne były gry w „Statki” i w „Kropki”, „Kółko i krzyżyk”
- Na początku lat 80 pojawiła się kostka Rubika.

17. **SLAJD 30** – Słodycze trzeba było wystać w kolejkach lub dostać spod lady. Robiło się desery wg domowych przepisów, np. blok czekoladowy, chatkę puchatka. Niezbyt smacznym „rarytasem”, czasem dostępnym w sklepach, był tak zwany wyrób czekoladopodobny, niewiele mający wspólnego z czekoladą.

18. **SLAJD 31** – Wakacje:

- O wyjeździe za granicę większość mogła tylko pomarzyć, a paszport trudno było otrzymać.
- Za granicę jeździło się tylko do krajów komunistycznych, np. do Bułgarii albo Jugosławii.
- Najczęściej jeździło się do babci na wieś albo na kolonie (organizowane przez zakłady pracy dla dzieci pracowników) i obozy harcerskie. Czasem także z rodzicami pod namiot, np. nad jezioro.

19. **SLAJDY 32 - 36** – Rok 1989 - przełomowy rok w historii Polski.

- Po strajkach i protestach przedstawiciele władzy państwowej i Solidarności usiedli do Okrągłego Stołu i rozpoczęły się pokojowe negocjacje. Dlaczego stół był okrągły? Żeby wszyscy byli równi.
- Upadek komunizmu.
- Częściowo wolne wybory odbyły się 4 czerwca (większość miejsc w sejmie zarezerwowała sobie dotychczasowa władza komunistyczna).
- Wybrano 460 posłów i 100 senatorów.
- We wrześniu 1989 został utworzony rząd premiera Tadeusza Mazowieckiego.
- Do sejmu kandydowali znani i wybitni ludzie.
- Byliśmy pierwszym krajem po tej stronie kurtyny, w którym opozycja zaczęła mieć realną władzę.

20. **SLAJDY 37 - 38** – Wybory dzisiaj:

- Wybory prezydenckie, parlamentarne, do Parlamentu Europejskiego, wybory samorządowe.
- Podział Polski na województwa, mapa powiatu chrzanowskiego: gminy Chrzanów, Trzebinia, Libiąż, Alwernia, Babice.

21. **SLAJD 39** - Przeprowadzenie z uczestnikami „wyborów”:

- Przygotowujemy urnę wyborczą (odpowiednio przygotowane pudło, karton).
- Przedstawiamy dzieciom trzy różne symbole – gwiazdę, słońce i serce. Pokrótkie o nich opowiadamy, staramy się pokazać je z jak najlepszej strony..
- Dzieci kolorują przedstawione symbole i oddają głos na jeden wybrany przez siebie obrazek na karcie do głosowania (**załącznik numer 4**) – w okienku po prawej stronie dzieci stawiają jeden znak „x” przy wybranym symbolu.
- Głosowanie jest tajne.
- Po zakończeniu głosowania podliczamy wyniki i ogłaszamy zwycięzcę. Porównujemy nasze przeprowadzone wybory do tych prezydenckich, parlamentarnych i samorządowych.

22. **SLAJD 40** - Podsumowanie zajęć i podziękowanie za udział.

23. **SLAJD 41** - Źródła